

INFLUENȚE STRĂINE ASUPRA SISTEMELOR NAȚIONALE DE DREPT.

Cazul Codului civil, 1864

Valentina COPTILEȚ

Evoluția istorică a culturii juridice a țărilor civilizate demonstrează că fiecare popor își elaborează și dezvoltă legislația proprie în baza tradițiilor naționale, dar și sub influența receptării legislației altor state, care pe parcursul istoriei au fost determinate de varii factori. Astfel, sistemele naționale sunt influențate prin contribuții externe, care pot proveni din așa fenomene ca: păstrarea, exportarea, asimilarea sau adoptarea unui anumit sistem de drept [1, p.27].

Istoria dreptului cunoaște câteva mari procese de recepție a dreptului care au afectat teritorii deosebit de mari, chiar continente întregi ca: receptarea dreptului roman, care a fost aplicat secole de-a rândul în multe state din Europa, chiar și după dezmembrarea Imperiului Roman, recepția dreptului francez, care a influențat puternic cultura juridică a sec.XIX etc.

Secolul XIX în istoria Europei este numit secolul naționalităților. Țările europene în dorința de a-și edifica independența prin autonomie juridică și modernizarea statului au optat pentru codificări – luând ca model Codul civil al lui Napoleon. Toată cultura juridică a sec. XIX a fost dominată de exegeza acestui cod [2, p.66]. Este și cazul României.

Inițiativa elaborării proiectului de Cod civil a aparținut domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

În acest sens, s-au constatat diverse inițiative a mai multor oameni politici din acea perioadă. Astfel, la 13 octombrie 1859, ministrul de justiție ad-interim din Țara Românească, Gh.Crețeanu, a propus domnitorului „condicile franceze” evocând împrejurarea că pentru întocmirea unui nou corp de legi sunt necesari mulți ani și pe lângă aceasta „cele mai multe staturi civilizate au adoptat condicile franceze ca cele mai perfecte” [3, p.180].

Codul civil român a fost elaborat în 1864 de către membrii Consiliului de Stat. Comisia a definitivat Codul civil în șapte săptămâni. Această grabă a fost în dauna perfecțiunii lucrării, ea explică cea mai mare parte din lacunele, erorile, contrazicerile și nesiguranța expresiei de care suferă Codul.

Elaborând Codul civil după modelul Codului civil francez, Comisia de redactare a ținut cont și de „proiectul de Cod civil italian, de unele legi speciale cum a fost cea franceză privind transcripția din 1853 și cea belgiană din 1851 privind ipoteca, precum și de normele juridice de drept românesc” [4, p.20].

Ca și modelul său francez, Codul civil român era alcătuit dintr-un titlu preliminar (art.1- 5), și trei cărți: I. „Despre persoane” (art.6-460); II. „Despre diferite modifi cațiuni ale proprietății” (art.461-643); III. „Despre diferite moduri prin care se dobândește proprietatea” (art.644-1910) și dispoziții generale (art.1912-1914). Cărțile erau împărțite în titluri, acestea în capitole, acolo unde era nevoie, în secțiuni. Împărțirea era criticabilă din cauza disproporției dintre cartea a treia și celelalte două, dar este explicabilă [5, p.47].

Elogiat de cei ce i-au văzut, pe bună dreptate, însemnătatea pentru România modernă și criticat de cei ce l-au redus la o simplă copie a Codului civil francez din 1804, Codul a fost principalul izvor ce a stat la baza reglementărilor raporturilor de drept civil.

Inspirat din Codul civil francez și din alte legislații europene înaintate la acea perioadă, dar și menținând ceea ce intrase în tradiție pe baza vechilor legiuri românești, Codul civil a creat un cadru juridic necesar pentru dezvoltarea noilor relații de proprietate privată, a introdus norme și instituții juridice dintre cele mai evolute [6, p.163].

La baza reglementărilor juridice a raporturilor civile s-au pus importante principii de drept ce au avansat legislația civilă română între cele mai progresiste din perioadă.

Astfel situația juridică a persoanelor a avut la bază proclamarea tuturor oamenilor ca persoane egale și libere.

Reglementarea relațiilor de rudenie, în mare parte, au fost preluate din legislația anterioară, care era superioară Codului civil francez, privind încheierea și desfacerea căsătoriei și egalitatea soților la invocarea motivelor de divorț (în special adulterul), menținând prin aceasta tradiția.

Uneori Codul civil român, deviind de la tradiția juridică națională, urmează Codul francez și da o reglementare mai slabă ca interdicția cercetării paternității dispusă de Codul civil francez. Cu toate acestea, practica a mers pe calea aplicării teoriei responsabilității civile (art.998 CC), obligând bărbatul să plătească cheltuielile necesare pentru întreținerea și educarea copilului, sau cel puțin o parte din ele.

Codul a reglementat proprietatea și dreptul de proprietate ca suma celor trei atribute: *jus utendi*, *jus fruendi* și *jus abutendi*. Posesia era determinată ca stăpânirea unui bun.

În materie de obligații Codul reieșea din următoarele principii fundamentale: autonomia de voință, egalitatea părților în fața legii și libertatea părților în contract.

Sucesiunea, despovărată de privilegiul masculinității din dreptul medieval, a fost reglementată ca una din instituțiile chemate să apere noul tip de proprietate.

Cele menționate ne permit să concluzionăm că Codul civil român de la 1864 a avut calități mari, a oferit un larg câmp de afirmare a relațiilor bazate pe proprietatea privată, a stimulat dezvoltarea acestora, a pus pe baze noi relațiile dintre persoane, a determinat importante schimbări de mentalitate, a contribuit la crearea unui sistem de drept civil modern, care să corespundă celor mai înalte exigențe ale epocii.

Unii autori afirmau că acest cod este o formă fără fond, nu corespundea realităților economice [7, p.225], tradițiilor și moravurilor poporului, a fost lucrat în grabă, are multe greșeli de redacție [8, p.201]. S-au adus învinuiri că, prin introducerea lui, datorită unei hotărâri grăbite, s-a rupt legătura cu trecutul.

Criticele au fost, în cea mai mare parte, nefondate, sau în tot cazul exagerate. Codul nu a fost o simplă traducere, ci reprezenta o îmbunătățire vădită a Codului francez, având ca bază principală romanitatea. Introducerea Codului la 1864, fără amânare și discuții lungi, s-a impus din necesitatea foarte urgentă a unificării legislative. Cât privește critica referitoare la tehnica constructivă a Codului, deși repartizarea materiilor este câte o dată lipsită de rigurozitate și de ordine, ea nu trebuie exagerată, deoarece Codul este o lucrare, înainte de toate, practică, de la care se cere, în primul rând, o expunere clară și simplă. Lacunele și imperfecțiunile Codului au fost împlinite și modificate prin legi posteroare, doctrină și jurisprudență. Modificat și adus în concordanță cu rigorile timpului (chiar nici regimul comunist nu l-a abrogat), Codul civil român de la 1864 a fost până în 2011 principalul izvor de Drept civil român.

Referințe:

1. BONCIOAC, A. *Drept privat comparat*. București: Editura Fundației România de Măine, 2003. ISBN 973-582-615-1.
2. LOZANO, MARIO G. *Marile sisteme juridice. Introducere în dreptul European și extreuropen*. Coordonator traducere și îngrijire ediție: prof.univ. dr. Mihai-Constantin EREMIA. București: All Beck, 2005.
3. LUPULESCU, Dumitru. *Introducere în dreptul. Drept civil*. București: Lumina Lex, 1998. ISBN 973-588-062-8.
4. RĂDULESCU, Andrei. *Pagini din istoria dreptului românesc*. București: Editura Academiei, 1970. ISBN 469-659-924.
5. CETERCHI, Ioan, coord. *Istoria dreptului românesc*. București: Editura Academiei, 1987, vol.2.
6. ARAMĂ, Elena, COPTILEȚ, Valentina. *Istoria dreptului românesc*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. ISBN 978-9975-53-129-0.
7. FIROIU, Dumitru. *Istoria statului și dreptului românesc*. Iași: Editura Fundației Chemarea, 1996.
8. CERNEA, Emil, MOLCUȚ, Emil. *Istoria statului și dreptului românesc*. București: Casa de Editură și Presă „Șansa” 1998. ISBN 973-9167-77-2.